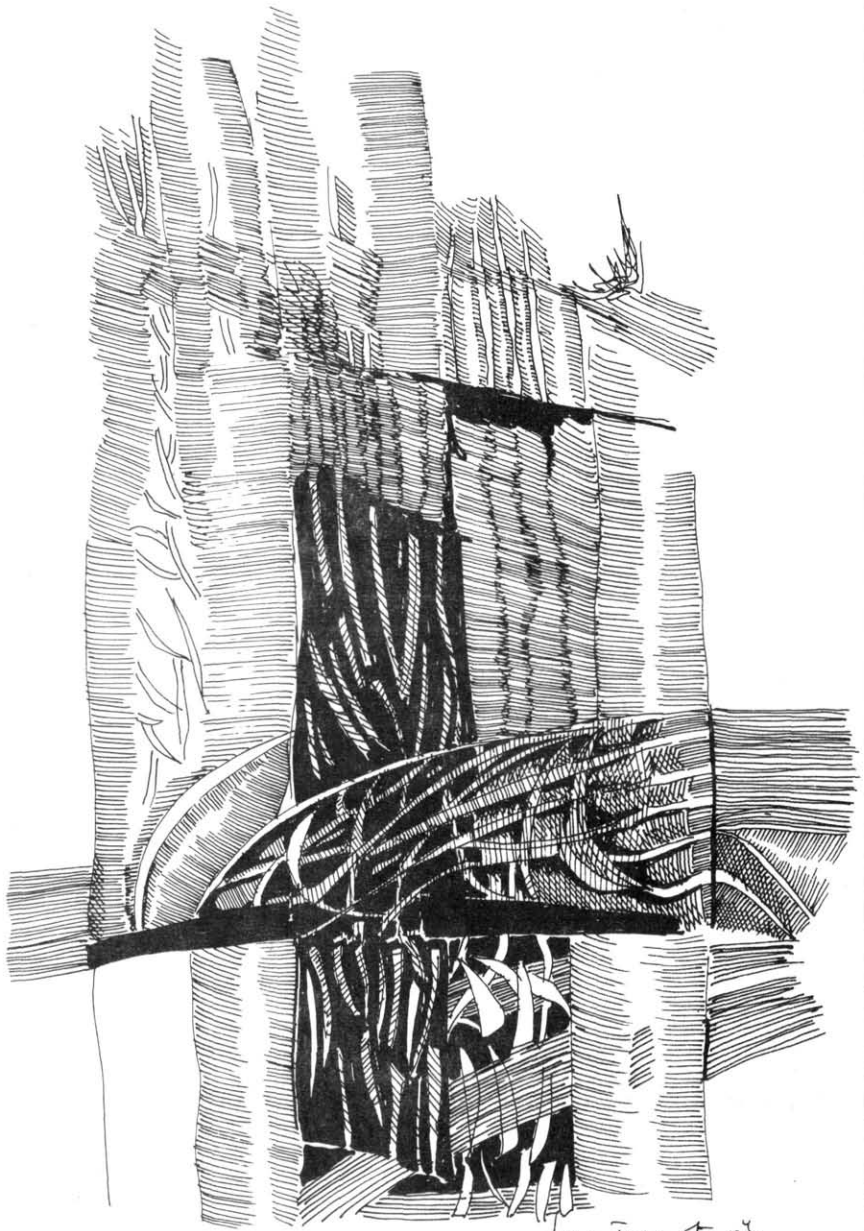

könyv
könyvtár
könyvtáros

1995
április

hvia transt 012

KÖNYV, KÖNYVTÁR, KÖNYVTÁROS

1995. április

Tartalom

Könyvtárpolitika

Vajda Kornél: „Az olvasó álljon a középpontban”	3
Vajda Kornél: Bemutatkozik az osztályvezető	10

Műhelykérdések

Csík Tibor: Ismeretek és könyvtári osztályozás	13
Trendek az egyetemi könyvtárépítésben	24
Katsányi Sándor: Referenz kérdések és az olvasói igények változásai ...	26
Sándor Tibor: Hagyomány és megújulás	30
Bozsik Gabriella: Könyvtárak neve – nyelvi szempontból	36
Téglási Ágnes – Tóth Gyula: A könyvtári menedzsment oktatásának alakulása Szombathelyen	38

Pályázat

Nagy Attila: „Mintha magam írnám...”	41
---	----

<i>Meghívó</i>	56
----------------------	----

Hírlevél a Magyar Könyvtárosok Egyesülete tagjaihoz	57
---	----

Lapunk e számában Ősz Lucia Trancota grafikai szerepelnek

From the contents

- Talk with the heads of the Department of Public Education of the Ministry of Culture and Education (3);
Talk with the head of the Library Department of the Ministry of Culture and Education (10);
Trends in the building of academic libraries (24).

Cikkeink szerzői

Bozsik Gabriella, az MTA Nyelvtudományi Intézete munkatársa; *Csik Tibor*, az MKM munkatársa; *Katsányi Sándor*, az FSZEK főosztályvezetője; *Nagy Attila*, az OSZK KMK osztályvezetője; *Sándor Tibor*, az FSZEK Budapest Gyűjtemény vezetője *Téglási Ágnes*, a BDTF hallgatója; *Tóth Gyula*, a BDTF tanácsvezető tanára; *Vajda Kornél*, a 3K szerkesztője

Szerkesztőbizottság:
Maurer Péter elnök

Domsa Károlyné, Poprády Géza, Tóthné Környei Márta

Szerkeszti:
Vajda Kornél

A szerkesztőség címe: 1054 Bp., Hold u. 6. – Telefon: 153-3763

Közreadja: a Könyvtári és Informatikai Kamara, a Magyar Könyvtárosok Egyesülete, a Művelődési és Közoktatási Minisztérium, az Országos Pedagógiai Könyvtár és Múzeum, az Országos Széchényi Könyvtár

Felelős kiadó: **Poprády Géza**, az Országos Széchényi Könyvtár főigazgatója

Készült az OSZK Nyomdaüzemében

Felelős vezető: **Burány Tamás**

Terjedelem: 5,7 A/5 kiadói ív. Munkaszám: 95.115

Lapunk megjelenéséhez támogatást kaptunk a Nemzeti Kulturális Alaptól

Terjeszti az Országos Széchényi Könyvtár

Előfizetési díj 1 évre 2400 forint. Egy szám ára 200 forint

HU-ISSN 1216-6804

„Az olvasó álljon a középpontban”

Beszélgetés Striker Sándorral,
az MKM Közművelődési Főosztály vezetőjével és
Kerekes Lászlóval,
a főosztály helyettes vezetőjével

A 3K februári számából olvasóink a máshonnan nyerhető információknál részletesebb és életközelibb képet kaphattak a minisztériumi átszervezések könyvtári vonatkozásairól. A kérdéskör iránt az érdeklődés azonban – érthető okokból – korántsem lanyhult. Ezért is kerestük fel kérdéseinkkel annak a minisztériumi főosztálynak két vezetőjét, amely – január 1-jétől – az önkormányzati könyvtáraknak is gazdája.

– Bodó Sándor és Striker Sándor főosztályvezető urak készséggel és szívesen válaszoltak az MKE és a KIK elnökének megkeresésére, kérdéseire. A nagy összefüggések mintha tisztázódtak volna. Ám – éppen mivel az önkormányzati könyvtárak a Közművelődési Főosztályhoz tartoznak, joggal kíváncsi a szakma, milyen főosztályról is van szó. Milyen területeket felügyel, milyen eszmék, elvek, filozófia alapján, mik a főbb célkitűzései?

Striker Sándor: A közművelődési terület szakmai felügyelete, szakmai érdekvédelme tartozik hozzánk. A közművelődési intézmények, a közművelődési szféra szakigazgatása a feladatunk, a január 1-jei változások óta a főosztályhoz tartoznak a könyvekkel és az irodalommal kapcsolatos hasonló kérdések is, azzal a különbséggel, hogy e területeken nincs szó intézményekről, hanem társadalmi szervezetekről és egyéni alkotókról. Az új koncepció jegyében mi viseljük a szakmai felelősséget az önkormányzati fenntartású közművelődési könyvtárakért is. Ami a „filozófiánkat” illeti (ha ez filozófia): az Alkotmány előírja a művelődéshez való jogot, sőt mindenkinek alanyi joga van a művelődéshez. Hogy e jogaival élhessen, intézményhálózatra van szükség. Biztosítani kell a kultúra átadásának illetve öntevékeny létrehozásának a feltételeit, a mi dolgunk a feltételek feltételeinek, a művelődéshez való jog intézményrendszeri meglétének és működésének szakmai felügyelete, a jog gyakorlásának biztosítása. A legfőbb feladatunk tehát, hogy ez az intézményrendszer megmaradjon, hogy mindenkire eljuttathassa szolgáltatásait. Mindenkire, mondtam, vagyis ne csak azokhoz, akik a fővárosban, vagy nagyobb városokban élnek. Az a törekvésünk, hogy az egész országban lehessen emberien, tehát a kultúrához (is) hozzáférve élni. Alapelvünk, alapmeggyőződésünk, hogy a kisközösségeket preferálni kell, támogatni mindazokat a törekvéseket, amelyek a kisközösségek fennmaradását, együttmaradását elősegítik. Magyarország kultúrája csak akkor maradhat meg és fejlődhet, ha a kisközösségek megőrzik saját életlehetőségeiket, szokásaikat, hagyomá-

nyaikat. Élesen szembenállunk minden olyan törekvéssel, amely központi irányítás alá kívánta vagy kívánná formálni a helyi tevékenységeket. A közösségek – per sze – egyénekből állnak. A közösségi és az egyéni művelődés egymást feltételező fogalmak.

Kerekes László: A művelődéshez való állampolgári jog érvényesüléséhez – a Striker Sándor úr által említett – „központi irányítás” helyett, az egyéni és közösségi művelődés, kultúra teremtés optimális feltételrendszerének megteremtését kell szolgálnia „az állami beavatkozásnak”. Ehhez eszközökre, eszközrendszerre van szükség. Ezekről az eszközökről szólnék. A főosztálynak, a dolog természetéből következően az államigazgatás-szakigazgatás eszközei tartoznak kompetenciájába. Miről is van szó? Mindenekelőtt olyan jogszabályi környezetet kell teremteni, olyan jogszabályi feltételrendszert, amely az intézményeknek is, az intézményekben tevékenykedőknek is optimális lehetőségeket biztosít. Ide tartoznak hát a szaktörvények, de nemcsak azok, hiszen – önkormányzati intézményekről lévén szó – kardinális fontosságúak e területen az önkormányzati törvény, a hatásköri, a pénzügyi, az adókkal kapcsolatos törvények stb. is. Ezek egy részének gondozása a minisztérium kompetenciájába tartozik. Mivel a cél az intézmények feltételrendszerének biztosítása, az intézmények jobb helyzetbe hozása, erre mind a törvényelőkészítés, mind a törvény érvényesítése során nyomatékos figyelem kell, hogy essék. Az eszközrendszer egy másik eleme az érdekképviselés. Ez nem kapcsolódik a jogszabályokhoz, a lényeg, hogy folyamatos legyen. Sajnos e területen nem sok előzményre támaszkodhatunk. Kialakult ugyan a normatív támogatás rendszere, jó együttműködés jött létre az érdekképviselési szervezetekkel, alakultak a más tárcaikkal való kapcsolatok is, a pozícióink is erősödtek, de igazi nagy, átfogó érdekképviselési rendszer nem valósult meg, nem jött létre. Csak egy példát mondanék: a gazdasági szerkezetváltásban, a munkanélküliség leküzdésében oly fontos szakmai képzések, továbbképzések, átképzések valószínűleg rátelepíthetők lettek volna a mi intézményhálózatainkra. Nem így történt. Létrejött egy külön, párhuzamos hálózat. Kár, hiszen a mi intézményeink erősödhettek volna ezáltal is és a bennük akkumulálódott értékek konkrét, közvetlen hasznot hozhattak volna. Az eszközrendszer harmadik eleme a finanszírozás. Az állam szerepe ebben, közvetlen és közvetett módon együtt is csak harminc százalék körül van. A cél, hogy ez ne csökkenjen. Ne csökkenjen az állam szerepe a kultúra finanszírozásában, az intézmények fenntartásában. Az állami beavatkozásról, az úgynevezett állami művelődéspolitikai gyakorlati megnyilvánulásáról – annak időnként deklarált szükségtelenségéről – meg csak annyit, hogy hittem szerint minden államnak kell, hogy legyen elképzelése arról, hogy a kultúra hogyan fejlődjön, hogy a kultúra demokratizmusa hogyan érvényesüljön. Vagyis vannak művelődéspolitikai céljai. Ha pedig vannak, akkor az e célok elérését finanszírozni kell, biztosítani kell hozzájuk az anyagi eszközöket. A főosztálynak e téren az a dolga, hogy szoros figyelemmel kísérelje a költségvetési törvény előkészítését, majd végrehajtását, ügyeljen az elkülönített pénzalapokra, ezek sorsára, illetve az intézmények érdekében gyakoroljon befolyást e pénzügyi eszközökre. Az már a folyamatos, napi munkához tartozik, hogy az önkormányzati vezetőket meggyőzzük a közművelődési intézmények fontosságáról, kondícióik megőrzésének alapvető voltáról.

Legfőbb célkitűzésünk, hogy jobb pozícióba kerüljenek mind a könyvtárak,

mind a művelődési otthonok. Hogy a finanszírozás mértéke növekedjen, az érdekvévisélet erőteljesebb legyen, az intézmények jobb körülmények közt végezhessek szakmai munkáikat. Ez a feladatunk, és nem a szakmai irányítás. Az a szakma dolga. A Közművelődési Főosztályé pedig az, hogy javítsa a feltételeket, befolyásolja a fenntartókat.

– *Hogyan helyezkedik el a hierarchiában a könyvtárügy? Milyen, a jelenre és a közeljövőre vonatkozó látomása, víziója van a Főosztálynak a hozzá tartozó könyvtárakról, azok fejlődési trendjeiről?*

Striker Sándor: Nem kedvelem azt a szót, hogy könyvtárügy. Nem „ügyről” van szó, hanem könyvtárakról, a magyar művelődés alapintézményeiről, a kultúra megőrzésének, átörökítésének nélkülözhetetlen intézményeiről, amelyek nélkül egyszerűen nincs műveltség, művelődés. A mi legfontosabb célkitűzésünk, hogy az olvasók hozzáférjenek a számukra szükséges dokumentumokhoz, könyvekhez, folyóiratokhoz, tényleges adatokhoz, információkhoz. Ez utóbbi szót óvatosan merem csak mondani, annyira lejáratták az utóbbi időkben. Szóval az olvasó álljon a középpontban. Éljen akárhol, juthasson hozzá mindahhoz, amire művelődése során szüksége van. És a művelődést a legtágabb értelemben veszem. A kedvtelés éppúgy beletartozik, mint az életstratégiához szükséges eszközök. A kikapcsolódó olvasmányról éppúgy gondoskodni kell számára, mint az esetleg egzisztenciális szempontból (is) fontos tanulmányi, kutatási stb. dokumentumokról. Éppen ezért rendkívül fontosnak tartom, hogy a közművelődési könyvtárakban a fenntartási költségek ne nyomják el a dokumentumok beszerzésének eszközeit. Elsősorban tehát könyvbeszerzések céljából szeretnénk pótlólagos forrásokat szerezni. A fenntartási költségekről természetesen a fenntartók gondoskodnak. A művelődési házak és a könyvtárak közt alapvető különbségek vannak. Az ugyan elképzelhető (és van is ilyenre számos példa), hogy bizonyos településméretig jól szolgálhatják az összevont intézmények is az ellátást, ám a funkciók eltérését egy aforizma is érzékeltetheti: egy könyvtárban az a jó, ha csend van, egy művelődési házban az, ha nincs csend. A könyvtár gyarapítása kumulatív folyamat, és ez nagyon hangsúlyozandó. A könyvtár esetében egy régi dokumentum éppen olyan fontos, sőt adott esetben sokkal fontosabb mint az új. A művelődési háznak, otthonoknak állandóan a legfrissebb társadalmi elvárásokhoz kell alkalmazkodniuk. Nekik a lakosság öntevékeny kulturális mozgásaihoz kell keretet biztosítaniuk, munkájuk tartalma, módja ezért állandóan változik.

Szóval nem könyvtárügyről beszélnek, hanem a könyvtáraknak az adott településen, az adott régióban betöltött szerepéről. Például a közhasznú információk terén betölthető szerepéről. Igen jó lenne, ha például állampolgári, önkormányzati információkért is a könyvtárakhoz fordulhatnának az olvasók. Ez az önkormányzatok számára is hasznos lenne: akik ügyes-bajos dolgaikban hozzájuk fordulnak, már birtokában lennének az alapvető – és teljeskörű információknak. A könyvtárak segítségével az állampolgár maga készíthetné elő, tekintené át a saját ügyeit. Az önkormányzatok is tehermentesülnének: félreértésen alapuló beadványt, alulinformáltságon nyugvó kérelmet nem kellene fogadniuk. De ez csak egy példa. Ami a látomást illeti: a mi látomásunkba beletartozik mindaz, amit a szakma magának „megálmodott”, kidolgozott. A számítógépes rendszerek, hálózatok létrehozása és üzemeltetése, az elektronikus információk hozzáférhetővé tétele stb. Legalább megyei könyvtári szinten, de még sokkal inkább városi

könyvtári szinten ennek meg kell valósulnia. Kapcsolódjon be – legalább a megyei könyvtárak szintjén – a vidéki könyvtár a nagy szakkönyvtárak, tudományos könyvtárak, nemzetközi adatbázisok kínálatába. Egyre több az olyan helyi szakmai tevékenység, ami egyenesen megköveteli ezt. Elképesztő lenne, ha a megyeszékhelyre, vagy a fővárosba kellene utazni csak azért, hogy egy könyv meglétéről meggyőződhessek valaki. Elképesztő pazarlása lenne ez pénznek, időnek, munkának. Természetesen elektronikus úton kell eljutni a megfelelő információhoz, mielőtt utazni kezdenénk, vagy a könyvtárközi kölcsönzést kezdeményeznénk.

De persze más típusú igényekről is gondoskodni kell. Szeretnénk például fel-eleveníteni olyan szolgáltatásokat, mint pl. a könyvtári buszok rendszere, ha a szakma is helyesli ilyen irányú törekvéseinket. Ez természetesen nem helyettesítené a könyvtárakat, hanem kiegészítené szolgáltatásaikat. Kistelepülések esetében, olyan régiókban, ahol szórványtelepülések vannak, ahol elképzelhetetlen lenne önálló könyvtár fenntartása, vagy az, hogy a könyvtár naprakész dokumentumokkal szolgáljon, kitűnő szolgálatot tehetne a könyvtári buszok jól megszervezett szolgáltatása. Külföldi példák sokasága is emellett szól. De el kell érni olyan olvasókat is, akik maguk képtelenek eljutni a könyvtárba: öregek, betegek, mozgásukban korlátozottak, gyerekeket otthon nevelők stb. Egyáltalán nem értek egyet azzal, hogy a hátrányos rétegeket kizárólag szociális támogatásban kell részesíteni. Az emberi léthez a kultúra is fundamentálisan hozzátartozik.

Kerekes László: Szakmai körökben elterjedt egy olyan vélekedés, rémhír, hogy a minisztériumi átszervezés kapcsán az intézmények összevonására fog sor kerülni. Szó sincs erről. A vélekedés azonban veszélyes. Önbeteljesítő jóslat lehet belőle, hisz sokan vannak, akik hajlamosak – kivált a mostani pénzügyi helyzet-

ben –, hogy ezt a „válságkezelő” megoldást válasszák. Törekvéseink épp az ellenkezőjét célozzák: készülöben vannak a szaktörvények, amelyek a két terület autonómiáját védik és alapozzák meg. Szakmai normák kidolgozása folyik mindkét területen. A módosított önkormányzati törvény, amely kimondja, hogy – megyei szinten – kötelező a művelődési otthoni szolgáltatás, két különböző intézményt tételez. A szakágazati irányítás tehát az autonómia fenntartása, erősítése mellett van. Persze ezzel együtt nem kizárt az összevont intézmény sem, intézménytípustól, településméretektől, településtípusoktól függően. Az azonban bizonyos, hogy ahol az összevonás az intézmények működési, szolgáltatási feltételeit rontaná, ott azt meg kell akadályozni.

– *Úgy tudjuk, még nincs felelőse a könyvtári területnek a főosztály kebelében. Mikor lesz, ki lesz? Mik az elvárások, kívánalmak vele szemben?*

Kerekes László: Még nincs felelőse a könyvtári területnek. Éppen azért nincs még, mert vannak vele szemben elvárásaink, kívánalmaink, elképzeléseink, amelyeknek nem olyan könnyű megfelelni. Ha valaki egy terület ágazati irányítását végzi, pontosan kell ismernie a terület szakmaiságát, tehát könyvtárosnak kell lennie. De lehetőleg olyan könyvtárosnak, aki dolgozott már a szakigazgatásban. Tudnia kell, hogyan kerül le a könyvtárhoz a pénz, ki mit, hol, hogyan hagy jóvá, hogyan készül a költségvetés, hogyan működik az önkormányzati intézményi fenntartás stb. Hiszen csak ilyen ember tud tárgyalni a működési feltételek érdekében az önkormányzatokkal és tud szakpolitikai ajánlásokat megfogalmazni.

Striker Sándor: Szóltam eddig többször is az esélyegyenlőségről. Ebben az esetben azonban paradox helyzetben vagyunk. Ugyanis csak budapesti, vagy pest-környéki illető jöhet szóba: nem tudunk lakást biztosítani. Az elvárásaink meglehetősen nagyok, viszont anyagi lehetőségeink szerények.

Kerekes László: És persze arról is szó van, hogy ez az illetékes ne feltétlenül az ennek a folyóiratnak címében sorjázó fogalmak sorrendjét kövesse. Nem akarom a szakfolyóirat címét bírálni, de neki nem a könyv, könyvtár, könyvtáros hármasságában és sorrendben kell felfognia a feladatát. Hanem az olvasót is be kell vennie a sorba, méghozzá az első helyre.

– *Úgy hírlik a helyettes államtitkár és két főosztályvezetője jóban vannak, kitűnően tudnak együttműködni. Mi várható egy szinttel lejjebb? Hogyan alakul majd a Kulturális Örökség Főosztályon lévő könyvtári osztály és a Közművelődési Főosztályon a könyvtárakkal foglalkozó illetékes kapcsolata? Miben, hogyan, mennyire fognak kooperálni?*

Striker Sándor: Mindenképpen a kooperáció lesz a jellemző. Minden kérdésben együttműködünk a társfőosztállyal. Az önkormányzati könyvtárak működési, fenntartási kérdései természetesen hozzánk tartoznak, de ha már fejlesztési kérdésekről lesz szó, ha számítógépes vagy egyéb projektek (nagyon nem szeretem ezt a szót) forognak fenn, akkor természetesen kérjük a könyvtári osztály állásfoglalását, sőt támogatását. És ilyen könyvtári szakmai támogatásra mindenképp szükség lesz. Persze mi is megadunk minden támogatást az önkormányzati területtel kapcsolatban. De nemcsak a minisztériumon belüli együttműködésre gondolok. Ha a határidők nem lesznek irreálisak (fél óra, fél nap), akkor szeretnénk mindenkor kikérni a szakma képviselőinek véleményét is. De konzultálni kívánunk – minden lehetséges alkalommal – a fenntartók képviselőivel is. Sem egymás ellen, sem egymás nélkül nem kívánunk dolgozni. Az elkülönülésnek

ugyanakkor megvannak a maguk előnyei is. Az egyes területek önállóan artikulálhatják igényeiket.

– *Az önkormányzatok, amint az a klasszikus időkben is volt, és amint az természetes is, a Belügyminisztériumhoz, mint a közigazgatásért felelős minisztériumhoz tartoznak. A kultúra, a könyvtárügy „vonalán” van-e valamilyen kapcsolat az MKM Közművelődési Főosztálya és a BM megfelelő részlege között? Milyen az?*

Striker Sándor: Vannak egészen szoros munkakapcsolataink, pl. a céltámogatások kapcsán. Vannak véleményezési kötelezettségeink. De rendezvényeinkre, tanácskozásainkra (legutóbb pl. a kecskemétire) is meghívjuk a BM illetékesét, aki természetesen meg is jelenik. Én azonban intenzívebb kapcsolatokat szeretnék. Nemcsak a BM, de a PM felelős munkatársaival is. Jó lenne, ha ez a három tárca alaposan ismerné egymás elképzeléseit. De jelenleg egyáltalán nem tartom optimálisnak, igazán kielégítőnek kapcsolatainkat. Sajnos nem látom a másik két tárca igazi érdekelttségét sem az együttműködésben. Nekünk kell kezdeményeznünk, mivel nekünk vannak erre nyomósabb okaink.

Kerekes László: Én az önkormányzatokkal és az intézményekkel való kapcsolatokról szólnék. Az elmúlt négy-öt évben nem volt jellemző a főosztály vezetésére, hogy ezeket erősítse. Sőt. Igen sok kapcsolatunk megszűnt, szakadozott. Most tehát a helyreállításról, a kapcsolatokat visszaállításáról lehetne szó. A fenntartás, a működtetés kérdéseiben erre mindenképp szükség van. De a kapcsolatok erősítése az ágazati érdek érvényesítése a partner tárcák vonatkozásában is fölötte aktuális.

– *Milyenek a Főosztály pénzügyei? Van-e a könyvtárakra, könyvtárügyre fordítható kerete? Hogyan kívánja ezt a Főosztály felhasználni? Milyen preferenciái, követelményei, igénytámasztásai vannak?*

Striker Sándor: A kérdés tulajdonképpen az, hogy az egyes szaktárcáknak mennyire szükséges megtartaniuk finanszírozó szerepüket. A kilencvenes évek elején úgy tűnt, hogy tárcaszintű finanszírozásra nem lesz szükség. Arra ott vannak az alapítványok, alapok, a tárcáknál csak szimbolikus összegek maradtak. Időközben azonban sok minden megváltozott. Kiderült, hogy a vállalkozók nem hozták létre saját alapítványaikat, hogy nem épült ki az alternatív civil finanszírozási szféra, hogy a jogszabályok sem tették vonzóvá az adományok, szponzorálás elterjedését. Ha nem, vagy alig lehet leírni az adóból, mi ösztönözte a vállalkozókat? A civil társadalom mindenestre nem hozta azt a pénzforrást, amit vártunk tőle. Az állami költségvetés ugyanakkor egyre nagyobb mértékben vonja ki az alapítványokból, alapokból a pénzét. Megmaradt viszont az az alapelv, hogy különböző, társadalmassított formákban a szakemberek döntsenek a pénzügyi támogatásokról. A szakma által választott, delegált szakemberc. A probléma azonban az, hogy vannak esetek, amikor azonnal kell a pénz. Egy-egy nemzetközi fejlesztési tervbe „beszállni” néha azonnal kell, nem lehet kivárni a kuratóriumok határideit. Azonnali döntésekre van szükség számos esetben. Ezért szükség lenne arra, hogy a tárcánál is legyenek pénzügyi eszközök. Ezek jelenleg vajmi csekélyek. Tavaly 900 ezer forint felett diszponálhattunk. Szinte belül maradtunk egy egyéni vállalkozó adómentes keretén. Ezért nagyon meg kell fontolni felhasználását. Például úgy, hogy – mondjuk egy rendezvény esetében – induló összeget nyújtunk, amihez lehet csatlakozni, hozzászerezni. (A mostani győri konferenciát pl. 150 ezer forinttal támogattuk. Ehhez jöttek az egyéb forrásokból

származó pénzek.) A tanácskozások támogatása egyébként nagyon fontos. A könyvtárosok egyesülete nyilván sok tanácskozást, összejövetelt szervez. De ha a fenntartókkal szeretnénk tanácskozni, őket összehozni a szakmával, akkor biztosítanunk kell a kondíciókat. Hogy azok jöjjenek össze, akiknek a felelőssége biztosítani a könyvtárak működéséhez a megfelelő feltételeket.

Nem egészen idetartozó kérdés, de szólnom kell róla, hogy azon is érdemes eltűnődni, vajon szükséges-e az, hogy a könyvtárak egészen kis összegért nyújtsanak nem alapszolgáltatásokat is. En úgy vélem, hogy bizonyos szolgáltatásokat bizony téríteni kell. Ez persze szakmai kérdés.

– *Az első jelek szerint igen sikeres volt a győri konferencia. Üzenete az egész országnak, elsősorban az értelmiségnek szólt. De vajon üzent-e valamit a könyvtárosoknak is? Mít? Hogyan lehetne ezt összefoglalni?*

Striker Sándor: Örülök, hogy sikeres híre kelt. Mi rendkívül fontosnak tartottuk, hogy a kultúra kérdéseiről a kultúra kereteit túllépő összefüggésben nyilatkozhattak meg a legilletékesebbek. Társadalmi, szociális kérdésekről szólt a konferencia, a kultúrára vonatkoztatva őket, azzal a céllal, hogy lássuk, milyenek a területünkön legelőbb, napi munkánkat is meghatározó problémák. Hogy mi volt az „üzenete”, azt most nem tudnám megmondani, annak később kell kiderülnie. De azt nem értem, hogy kérdése szerint miért csak az értelmiségnek üzent volna. És ha igen, miért kellett volna külön üzennie a könyvtárosoknak. A könyvtárosok értelmiségiek. A kultúra területén dolgoznak, a kultúra a területük, igazi értelmiségiek ők. Munkájuk pedig minden állampolgárt érint. A konferencia talán abban segítheti őket, hogy hivatkozási alapot ad a kezükbe. (A konferencia anyagát minél előbb meg kívánjuk jelentetni.) Ne lehessen itt-ott, helyi szinten megkérdőjelezni az általuk is észlelt, jelzett problémákat. A tanácskozás megnevezett egy sor ilyen kérdést, ezek meglétéről tehát nem lehet vitatkozni. Ténykérdések.

– *Köszönöm a beszélgetést!*

Striker Sándor: Még egyet hadd mondjak! Nem szeretnénk illúziókat kelteni. Szándékainkról, elveinkről beszéltünk, arról, hogy mit kívánunk tenni, hogyan kívánjuk elősegíteni a szakmai kérdések megoldását, támogatni a feltételek megteremtését. Mi mindent meg kívánunk tenni kitűzött céljainkért, ám lehetőségeink, erőink korlátozottak. Ha nem tudjuk ellátni feladatainkat, ha nem a kellő módon tudjuk ellátni őket, azt jelezni fogjuk a szakmának is, felelős vezetőinknek is. Ha forrásokra lesz szükségünk, azt is, ha még kooperatívabb stratégiákra, azt is. Én is köszönöm a beszélgetést.

Vajda Kornél

Bemutatkozik az osztályvezető

*Beszélgetés Csaba Gabriellával,
az MKM Könyvtári Osztályának vezetőjével*

– *Kedves Gabi! 1995 elejétől Te vagy az MKM Könyvtári Osztályának kinevezett vezetője. Sokan ismernek régebből, még többen úgy, mint ennek az osztálynak a munkatársát, hisz nem ma kerültél ide. Pályád azonban a kinevezéssel került igazán reflektorfénybe. Ugye elmondod a szakmának, azoknak is, akik kevésbé ismerhettek eddig, ki vagy, honnan jöttél, és mi voltál mindaddig, amíg osztályvezető nem lett belőled?*

– Valóban nem ma kerültem ide, negyedik éve dolgozom a Művelődési és Közoktatási Minisztérium Könyvtári Osztályán. Korábban sem változtattam gyakran munkahelyet. 1972-ben érettségiztem, amikor is a gimnázium „fura ura” nem engedélyezte, hogy a budapesti Bölcsészkar magyar-történelem szakára adjam be felvételi kérelmemet. Így munkába álltam. Tizennégy évig, 1973–1987 között az ELTE Bölcsészettudományi Kar Könyvtártudományi tanszékén dolgoztam, s közben könyvtárossá váltam. 1981-ben magyar-könyvtár szakon diplomát szereztem, majd szakmai továbbfejlesztésem érdekében az ELTE posztgraduális informatikus tagozatra jártam, ahol 1986-ban szakinformátor diplomát kaptam. 1981-től a Könyvtártudományi Tanszék megbízott előadójaként elsősorban a „nem hagyományos dokumentumok” témakörében szakszemináriumokat és speciális kollégiumokat vezettem, majd 1985. márciusától egyetemi tanársegédként az információs rendszerek elmélete, szervezélmélet és módszertan tárgykörökből tartottam előadásokat, az informatika témaköréből vezettem speciális kollégiumokat. 1987 őszén elnyertem az egri Eszterházy Károly Tanárképző Főiskola budapesti kihelyezett tagozatán hirdetett tanári pályázatot, ahol úgy, mint minden más főiskolán, több tantárgy oktatását várták el tőlem. Az informatikai, számítástechnikai ismeretek mellett tanítottam bibliográfiai leírást, könyvtártant, könyvtárpolitikai, -szervezési tárgyakat. Itt, egyetlen főállású könyvtáros oktatóként a tanítás, az állandó helyettesítés, az oktatásszervezés mellett még a könyvtártudományon belül sem mélyülhettem el egyetlen terület ismeretanyagában. A főiskola budapesti tagozatának megszűnésekor kerültem a Művelődési Minisztériumba, ahol eddig elsősorban a fejlesztési programok menedzselésével foglalkoztam.

– *Hogy milyen volt, mit tett a Könyvtári Osztály korábban, arról most nem kérdeznék. A jelen és a közeljövő érdekelne. Mondd el légy szíves, hogyan áll, milyen helyen van, milyen „kontextusban” dolgozik ezidőszereint a Könyvtári Osztály?*

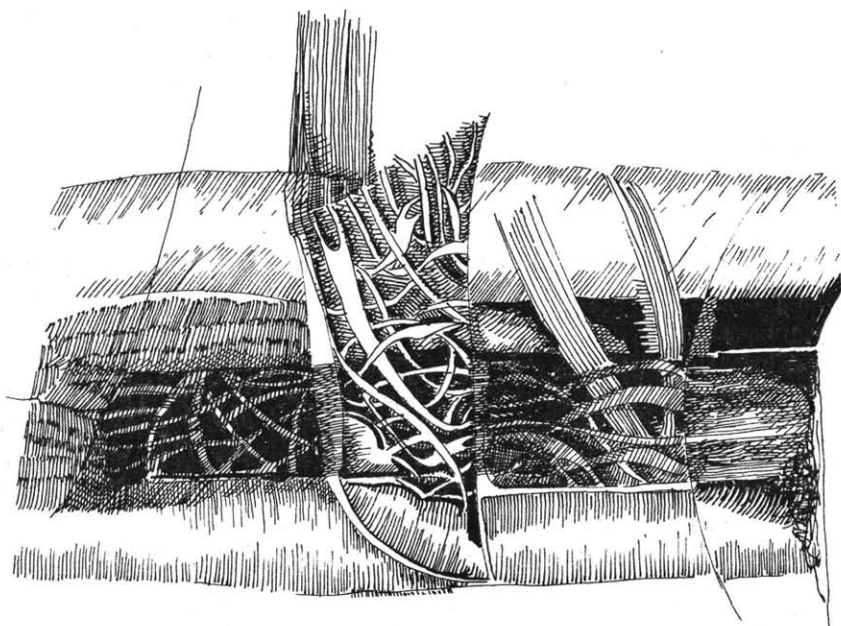
– A jövőben három fős Könyvtári Osztály ugyanolyan helyen van, ugyanolyan kontextusban dolgozik, mint a minisztérium más szakmai osztályai.

– *Tehát a megfogyatkozott osztály ismét kiépül majd. Milyen feladatokat bízhat sz majd leendő kollégáidra?*

– Az érdemi munkatárssal a feladatokat megosztva, a minisztérium többi osztályával, főosztályával közösen dolgozva szeretném a szakma érdekeit képviselni. Már eddig is sok segítséget adott és ad a képzési és besorolási kérdésekkel foglalkozó ad hoc szakma bizottság, melynek munkájában részt vett a minisztérium felsőoktatási főosztálya és szakképzési osztálya is. Remélem, hogy más aktuális kérdésekben is sikerül hasonló jó munkakapcsolatot kialakítani. Számítok valamennyi szakmai és érdekképviselői szerv segítségére, a Magyar Könyvtáros Egyesület és a Könyvtári és Informatikai Kamara által felállítandó képzési bizottság munkájára, valamint minden jövőben alakuló szakmai csoportosulás támogatására. Ugyanakkor a többi területhez hasonlóan, szervezes alatt áll a művelődési miniszter tanácsadó testülete: a Könyvtári Tanács. Reményeim szerint a szakkönyvtárak, a megyei, városi, iskolai stb., tehát valamennyi könyvtártípus szakembereiből álló szakmai testület a koordináló feladatok elvégzése mellett az én munkámat is segíteni fogja.

– *Milyen elvárásokkal kell szembenézned? Műt várnak Tőled főnökeid, és mit gondolsz, mit vár el a szakma? E sok elvárásból hogyan alakítod ki a magad preferenciasorrendjét? Milyen programod van? Milyen algoritmus alapján fogsz dolgozni?*

– Erről a főnökeimet kellene megkérdezni. Gondolom korrekt, zökkenőmentes együttműködést, szakmai képviseletet, a különböző könyvtárfenntartókkal, mint MTA, OMIKK stb. kialakítandó jó munkakapcsolatot, s főleg a nagy feladatok tekintetében – törvények, fejlesztési koncepciók – átgondolt, szakma kérdésekben ellentmondásmentes előterjesztéseket. Feltételezem, hasonlókat

vár el a szakma is, de elsősorban az érdekképviselőket. Remélem, hogy a velem kapcsolatban álló szervezetek mindig tájékoztatni fognak rövid- és hosszútávú szakmai érdekeikről.

- *Tudjuk, hogy egy másik főosztályon, a közművelődésin is lesz valaki, aki a könyvtárüggyel foglalkozik. Hogyan képzeled el a kooperációt vele? Milyen javaslataid lesznek számára?*

- A Közművelődési Főosztályon még nem dolgozik könyvtárüggyel foglalkozó munkatárs. Leendő osztályvezetőjével a szét nem választható feladatok közös megoldása érdekében folyamatos napi munkakapcsolatban áll a Könyvtári Osztály. A jövőben is minden segítséget meg kívánunk adni egymásnak. Tanácsaim azonban ma még bizonytalan körvonalúak.

- *Ha az a bizonyos jó tündér megjelenne előtted, és három kívánságot kívánná hallani, mit mondanál neki?*

- Fontossági sorrend nélkül azt kívánnám, hogy

- teremtdjének meg a könyvtárügy fejlesztéséhez szükséges finansziális alapok,

- szülessenek meg a könyvtári tevékenységnek keretet adó törvények;

- s nem utolsó sorban sok hozzáértő szakember „születése” érdekében legyen tiszta, világos szerkezetű könyvtárosképzés.

- *A mi szakmánknak Te lettél a jó tündére. Hány kívánságunkat fogod teljesíteni? És mikor?*

- Szívem szerint a szakmának minden olyan kívánságát teljesíteném, ami nincs egymással ellentmondásban. A valóságban azonban teljesíteni nem, csak képviselni lehet a szakmai igényeket, különösen az összefogást tükröző kiforrott koncepciókat, kész terveket. Ezeknek közvetítését mindenkor „teljesíteni” fogom.

- *Köszönöm a beszélgetést.*

Vajda Kornél

Közlemény

a könyvtári informatika tankönyvírási pályázat bírálati határidejének módosításáról

Az MKM Könyvtári Osztálya értesíti mindazokat, akik pályázatot adtak be tankönyvek és oktatási anyagok írására a könyvtári informatika tárgykörében, hogy – a beérkezett pályaművek örvendetesen nagy száma miatt – a bíráló bizottság 1995. március 31. helyett csak 1995. április 30-án ismerteti döntését.